

JÓKAI MÓR ÉLETE.

JÓKAI MÓR 1825 február 18-án született Komáromban. Atyja, nemes Ásvai Jókay József, Ógyalláról költözött Komáromba, nőül vette nemes Pulay Máriát, ügyvédi gyakorlatával és ügyes gazdálkodásával tekintélyes vagyont gyűjtött. Legkisebb gyermeke Móric volt. Az álmodozó fiú szülővárosában kezdte iskoláit, később elküldték német szóra cseregyerekként a pozsonyi evangélikus gimnáziumba, majd a komáromi református iskolában tanult. Pápai diákélete nevezetes forduló fejlődésében. Addig inkább a festőművészet vonzotta, a pápai református főiskolában verseket és novellákat kezdett írni. 1841 őszén iktatták be első versét a főiskolai képztársaság érdemkönyvébe, ez a kitüntetés többször megismétlődött, a következő évben egyik novellájával jutalmat nyert a köri pályázaton. Az 1842–1844. iskolai éveket Kecskeméten töltötte, a református főiskola jogi tanfolyamára iratkozott be. Eddig inkább csak a dunántúli nemesvilágot látta, itt megismerkedett a magyar Alföld parasztéletével. Házigazdája, egy jómódú mérnök, sokszor elvitte kocsiján a Kecskemétet környező pusztaságokra, pásztornép társaságában töltötték az estét, félreeső tanyákon háltak. Kecskeméten fogott első nagyobb munkájának, a *Zsidó fiú* című verses tragédiának, megírásába. A kétéves jogi tanfolyam elvégzése után mint első eminens tért haza Komáromba, özvegy édesanyja házába; s bár a festői, de különösen az írói pálya nagyon vonzotta, elhatározta, hogy ügyvéd lesz. Gyakornokságot vállalt az egyik komáromi prókátor irodájában, szorgalmasan készült az ügyvédi vizsgálatra. 1845 februárjában Pestre utazott, hogy befejezze elméleti és gyakorlati készülését.

Pesten új irányt vett pályája. Megszerezte ugyan az ügyvédi oklevelet, de nem gondolt arra, hogy prókátor legyen. Petőfi Sándor bevezette a fővárosi fiatal írók társaságába; a húszéves jurátus jobban érezte magát a Pilvax-kávéház irodalmi asztalánál, mint az ügyvédi irodákban vagy a bírósági szobákban. A szépirodalmi lapok szívesen közölték novelláit, a közönség érdeklődéssel olvasta prózáját. Akkoriban könnyű volt az érvényesülés. A komáromi pályakezdő huszonkét éves korában már átvette Frankenburg Adolftól az Életképek szerkesztését s Petőfi Sándorral együtt a fiatalabb pesti írók élére állt. Egy szálláson laktak, együtt étkeztek, estéiket egymás társaságában töltötték, a lapot is együtt szerkesztették, az 1848-as márciusi mozgalmakban mindketten részt vettek. Baráti viszonyuk csak akkor bomlott fel, amikor Petőfi közreadta Vörösmarty ellen irányuló költeményét s Jókai oltárhoz vezette Laborfalvi Rózát, a Nemzeti Színház művésznőjét. Ez a házasság nagy felháborodást keltett a Jókai-család körében. A művésznő már túl volt első ifjúságán, a nagy lépésnek nem volt mélyebb szerelmi előzménye, 1848 szeptemberében mégis megtörtént az esküvő. Jókait édesanyja kitagadta, azontúl már csak írói tollából élhetett.

A szabadságharc idején újságírással kereste kenyerét, 1849 elején a kormánnyal együtt Pestről Debrecenbe menekült; itt a békepárt közlönyét, az Esti Lapokat, szerkesztette. Mikor az áprilisi Habsburg-trónfosztás a béke minden reményének

végét szakította, ő is csatlakozott a köztársasági párthoz; ezért az osztrák önkényuralom emberei halálra keresték. Tardonán bujdosott, majd felesége révén komáromi menlevélhez jutott, bár ezt sokak szerint csak elhíresztelték, hogy Jókai visszatérhessen Pestre. Később az íróknak adott amnesztia megváltotta a bujdosás gyötrelmeitől.

Az 1850-es évektől kezdve bámulatos termékenységgel írta regényeit, elbeszéléseit, humoreszkjeit, verseit, színdarabjait. 1858-ban megalapította népszerű élclapját, az Üstököst; 1863-ban megindította nagyhatású politikai napilapját, a Hont. Munkásságát nemcsak a regényolvasó és színházlátogató közönség méltányolta, hanem a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy-Társaság is; az előbbi 1858-ban, az utóbbi 1860-ban választotta tagjai közé. 1861-ben a siklói kerület országgyűlési követe lett; azontúl, mint a siklói, budapest-terésvárosi, dárdai, budapest-józsefvárosi, erdélyi-erzsébetvárosi, illyefalvi, kassai, oravikai kerületek képviselője, évtizedekig állandóan tagja maradt a parlamentnek. Mint szónok és mint vezércikkíró sokat szerepelt a politikában. Eleinte az ellenzékkel tartott; 1875-től kezdve, mikor jóbarátja, Tisza Kálmán, megalapította a szabadelvű pártot, a kormány politikáját támogatta. Az ellenzéki zászló elhagyása sokat rontott országos népszerűségén. Valamikor, mint balközépi jelölt, minisztert buktatott a budapest-terésvárosi képviselőválasztáson; később nemzetiségi kerületeket kellett számára kijelölni, hogy fényes nevét megtarthassák a kormánypártnak; végre 1896-ban, mint a karcagi választókerület kormánypárti jelöltje, kibukott a képviselőházból. I. Ferenc József király ekkor nevezte ki a főrendiház tagjává. Bár a politika sok keserűséget és meghurcolást jelentett számára, a parlamenti folyosóhoz és a pártkör kártyaasztalához nagyon ragaszkodott. A képviselőházból való kimaradását nem tudta feledni.

Otthonában házasságának első éveitől kezdve zajtalanul élt. Csak mikor neje 1886-ban meghalt és fogadott leánya, Jókai Róza (Laborfalvi Róza unokája, ő volt a III. Róza), vette át háztartása vezetését, akkor jöttek derűsebb napok családi életének egyhangúságába. Fogadott leánya utóbb férjhez ment Feszty Árpád festőművészhez, velük együtt ő is beköltözött a Bajza-utcában álló művészház első emeletére. A nyarat többnyire svábhegyi nyaralójában vagy balatonfüredi villájában töltötte. Feszty Árpád és Jókai Róza gyermeke Feszty Masa (1895 – 1979) festőművész.

Írói munkálkodása félszázados ünnepén, 1894-ben, a nemzet minden rétege fölkereste hódolatával; egységes kiadásban bocsátották közre összes munkáit, a kiadás jövedelméből fényes nemzeti ajándékot kapott. Elkövetkeztek az aggkori elgyöngülés évei. Országgraszoló meglepetés volt, amikor 1899 őszén hirtelen elhatározással nőül vette Grosz Bellát, az egyik fővárosi színi iskola végzett növendékét. Házasságkötését kínos családi jelenetek előzték meg, de a hetvennégy éves aggastyán hajthatatlan maradt. Semmi sem ártott jobban Jókai Mór népszerűségének, mint ez a késői frigy. Kortársai nem tudták neki megbocsátani, hogy öregkori szenvedélye elragadta; rokonai, barátai elfordultak

tőle. 1904. május 5-én halt meg miután egy nizzai utazásából hazatérve megfázott. A 80. évében lévő, idős író tüdőgyulladást kapott, amit szervezete már nem tudott legyőzni. Ravatalát – melyet a Nemzeti Múzeumban állítottak fel – Lechner Ödön tervezte, innen május 9-én ezrek kísérték a Kerepesi úti dísztemetőben lévő sírjához, ahol örök nyugalomra helyezték. Az író kívánsága szerint fejfáját a saját háza kapujának anyagából készítették. Nagy pompával temetik, a küldöttségek sokasága jelenik meg ravatalánál, I. Ferenc József király is képviselteti magát a sírjánál. Jókai Mór sírfelirata: „Ami bennem lélek, veletek megy. Ott fog köztetek lenni mindig. Megtalálsz virágaid között, mikor elhervadnak; megtalálsz a falevélben, mikor lehull; meghallasz az esti harangszóban, mikor elenyészik, s mikor megemlékezel rólam, mindig arccal szemközt fogok veled állani.”